

מאתרי הגולה

מרשן ביתם של צריקי הדור האחרון זי"ע ועבי"א שאותו מושבם היה בגולה ארה"ב והאיר פני תבל באור תורתם קרושתם ועבורתם

ב"ק ארמו"ר מטאהש זי"ע

עיבורת והנהגות

בניני הקרי' בתור משכון לפדיון שבויים
יום ערב שבת קודש היה - לפני כשלושים וחמש שנים - ותהום כל העיר כמרחקה [די גאנצע שטאט [טאהש] איז געפארן אויף רעדער], מה אירע? רבינו ז"ל לוח סכום העצום של שש מאות אלף דאלער ל' לצורך פדיון שבויים של איזה איש מישראל, ולצורך זה היה ממשכן ב' בנינים מהקרי'... ואמר רבינו שאינו הולך להתפלל עד שישגי את כל הסכום... ולמעשה יצא אותו האיש לחפשי בעז"ה (הרה"ג ר' בנימין כ"ץ שליט"א, בעצרת הספר על רבינו בירושלים).

שכיבה על רצפת הקא"ר

הרה"ג ר' חיים ברוך יודא לייפער שליט"א מספר: "פעם אחת קרא אותי רבינו, ואמר לי שאביא את הקא"ר לפני המקוה שלו, ולהמתין שם עליו, עשיתי ככל אשר ציוה עלי רבינו, והבאתי את הקא"ר, ואז אמר רבינו לההוי"ז בחור שילך עתה ממנו, ויחזור אליו אחרי שלש שעות, שאינו מוכן עדיין לתפלה, ויהי כאשר הלך ההוי"ז בחור הגיע רבינו להקא"ר שלי, והשכיב עצמו על הרצפה [פלא"ר] של הקא"ר כדי שלא יוכלו לראות אותו! ואמר לי שאני לו כאשר יגיעו לההייווע"י, ויהי כאשר הגענו לההייווע"י נתיישב רבינו על הכסא עד שהגענו למאנטרעאל, וכמעשהו בתחילת הנסיעה חזר אז רבינו להשכיב עצמו על הרצפה של הקא"ר, ורבינו הלך בשתיקה לתועלת הענין לבית אחד ועסק שם במצות פדיון שבויים ושהה שם שעה וחצי.

אח"כ חזר רבינו להקא"ר, וחזר והשכיב עצמו על הרצפה עד ההייווע"י, וכאשר הגענו בחזרה לקרית טאהש השכיב עצמו עוד הפעם, עד שהגענו למקום המקוה, ואז העמיד עצמו רבינו להתפלל ונכח פני ה', ואחרי כן חזר ההוי"ז בחור, ואז חזר רבינו את הגורתו כאילו גמר זה עתה בהכנתו לתפלה, ע"כ.

כאיל תערוג על אפיקי מים

רבינו ז"ל פעל בכל כוחו לעשות שלום בין איש לאשתו, ועשה את כל מה שביכולתו להחזיר השראת השכינה בבית יהודי - וסיפר אחד מהמשמשים בקודש אצל רבינו ז"ל, שפעם נתפרדה החבילה בין איש ואשתו, ובעלה התמרמר לפני רבינו ז"ל על גורלו המר שעלתה לו, ורבינו ז"ל ניסה להחזיר השלום והשלחה ביניהם.

ויהי בב' שבועות אחרי מאורע זה, נפטר הרה"צ ר' מרדכי זצ"ל בנו בכורו של רבינו ז"ל, בפתע פתאום, בשעת קבלת עול מלכות שמים בתפלת שחרית, בתוך קהל ועדה, ערש"ק ח"י טבת שנת תשנ"ח לפ"ק, ולפני שהודיעו לרבינו הבשורה המרה אמרו לרבינו ז"ל, שיעמוד תיכף להתפלל, ורק אחר גמר תפלתו הודיעו לרבינו ז"ל הבשורה המרה.

לפני הליכתו למעמד הלוי' ציוה רבינו לאחד מהגבאים שיחפש מיד הנומע"ר של אותה האשה, ואחר שמצא שיחפש מיד הנומע"ר הביאו לו את הטעלעפא"ן, וקרא רבינו ז"ל להאשה הנ"ל, ואמר לה "האסט דאך אודאי געהערט וואס איז געשען מיט מיין זון", ואמר לה שצריך לילך כעת ללות את בנו בכורו זצ"ל, והמשיך דסיבת הדבר שקורא אותה עכשיו הוא מחמת שאינו יכול לילך להלוי' לפני שנכון לבו בטוח שכבר עשה איזה מצוה גדולה שהיה לעילוי נשמת בנו זצ"ל, ובלשונו הק' "אז ער זאל גלייך אריינגיין אין גן עדן".

והמשיך רבינו ז"ל: "ס'איז מיר בייגעפאלן אז מיט די מצוה וועט ער קענען גראד אריינגיין אין גן עדן", והיינו ע"ד שתסכים לנסות לחזור ולדור בשלום ושלוה, והתחיל להתחנן אליה ברחמים ובתחנונים גדולים כאילו זהו עכשיו דאגתו היחידה, "האב רחמנות אויף מיר, אויף די יתומים, און אויף ר' מרדכי", וכך דיבר על לבה עד שאכן הסכימה האשה לחזור לבעלה, ואז קרא רבינו ז"ל לאחד מחשובי הרבנים שיעסוק בענין זה, ולא הלך למעמד הלוי' עד שהי' בטוח שיחזור באותו היום, ואכן כבר באותה שבת חזרו הזוג לדור ביחד - ופוק חזי איך שדאג רבינו ז"ל על צרת אחרים במסירת נפש גם בעידן צרה וצוקה, והוא למעלה מהשגת אנושי עד להפליא.

אהבת ישראל בלי גבול

מכתב קודש מכ"ק מרן רבינו הקדוש זי"ע שמובא בא"ד שמוכן למסור חצי עולם הבא שלו לבא לעזרת ישראל

ב"ה

יום ב' לסדר דברים תש"י לפ"ק, פה עבעלסבערג תע"א, לסדר ויברך אתכם, המצרים האלו יהפוך ה' לששון ולשמחה במהרה, וישפיע רב ברכות

נאה ושלום וכט"ס לכבוד אהובי ידידי נפשי, חכו ממתקים וכולו מחמדים, מו"מ בתוי"ש, מוכתר במדות ובמעלות טובות, וכו' וכו', כש"ת מו"ה משה יודא וויינבערגער שליט"א

אחדשה"ט באהבה רבה ועזה בשמחה ובחדוה, פארשטענדיגע אייך דאס אייער בריעף מיט סאך 20 האבע יעצט ערהאלטן ב"ה, אונד קימע אייך צי שרייבן, איך בעטע אייך זייער דאס איהר זאלט אייך נאך איין ביסל שטארקען אין אויס האלטען, ווייל איך ווייס אויף זיכער דאס דער הייליגער באשעפער וועט אייך זיכער העלפן במהרה דיין.

איך וועל אייך טוהן איין טובה אויף זיכער, איך וועל מתפלל זיין פאר אייך יעדע שעה ושעה פון טיפען הארץ, עס קומט יעצט דיא הייליגע טעג וועל איך אייך אויס בעטן איין גיט יאהר, נסים

וועלן געשעהן מיט אייך, אונד איהר מיזט שאהן אויף געראכטן ווערן מיט אלעס גיטען במהרה אמן. משה יודא טייערער גיטער פריינד שליט"א, גלייבט מיר דאס איך וועט האלב עולם הבא אוועק געגעבן פאר איין עושר גערן, דאס ער זאל אויס צאהלען אייערע אלע חובות, נאר ליידער וויא טרעפט מען איין זאה בעל מדריגה עושר, וואס וויל אין דעם געשעפט איין גיין. (משה יודא היקר האמן לי הייתי נתן מחצית חלקי בעולם הבא לעשיר שישלם את כל החובות שיש עליך רק לדאבוני איני מוצא עשיר שהוא בעל מדריגה כזה שרוצה שהעסקה הזו תצא לפועל) נאר עס מאכט נישט [אויס], דער הייליגער באשעפער קען אלעס טוהן וואס ער וויל, און ער וויל העלפן יעדעס אידישע קינד, איבער דעם וועל איך מעך ווענדען צי עמען ער זאל אייך געשיקט העלפען, איהר ווייסט דאס איך זאג אויס תהלים פון ראש חודש אלול ביו נאך יום כיפור יעדען טאג, איך וועל אייך אריין נעמען אין יעדן קאפיטל תהלים, און דאס וועט אייך זיכער העלפען, איהר וועט אנגעשריבן ווערן אי"ה צי איין לעכטיג וואהל יאהר.

אלוא גיטער פריינד מיינער בעטע אייך נאך איינמאל שטארקט אייך נאך איין ביסעלע, וועט איהר אי"ה זעהן לויטער חסדים פון הייליגען בעשעפער, וויר וועלן זיך נאך זוכה זיין ציא פרייען אין איינעם מיט פיל גיטעס אי"ה, פון מיין רייע צי אייך ווייסע איך נאך ביו יעצט גארנישט ווען און וויא זיי דאס וועט זיין אי"ה, אבער איך האפע דאס איך וועלע אל"ה קענען פארן ציא אייך אין פריידען ווען איהר וועט שאהן האבען דיא גאנצע ישועה פון השי"ת.

שלוסע מיין שרייבען, אונד גריסע אייך אלע רעכט הערצליך, עקסטערע אייערע געשוויסטער מיט שוואגערס שליט"א, אונד אויך מיין גיטען פריינד מו"ה אברהם מאיר בן שרה רבקה דים שליט"א, אונד וונטשע אייך אלע איהר זאלט זוכה זיין ציא טוהן מצות אונד מעשים טובים יעדען טאג מחיה ציא זיין יודען בלי שום צער ויסורים ח"ו, דער הייליגער בעשעפער זאל אוואדע אראפנעמען פאן אייך אלע בושות מיט צרות ויסורים וואס איהר האט שאהן דארעך געליטן, אונד זאל דאס ווארפן אויף אלע שונא ישראלים במהרה, אונד איהר זאלט שאהן זיין געזינד אונד שטארק ברוחניות אונד בגשמיות, פיל מנוחה מיט שלום שפע ברכה זאל אייך ארום געמען פון אלע זייטען, וויר אלע זאלען זוכה זיין ציא דיא גאולה שלימה במהרה בימינו בכלל ישראל אמן כ"ד.

דאס שרייבט פאר אייך אייער גיטער פריינד וואס איזט אייך געטרייא אונד האפט ציא הערן אונד זעהן בייא אייך גרויס נחת מיט פיל גיטעס במהרה אמן.

הק' משולם פייש סג"ל לאווי רב דק"ק נירטאש תע"א.

שיחות קודש בסעודת הילולא לבבור הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע

והמתיקו דינים מבני ישראל עד סוף כל הדורות, נולדו בזכותו ובכחו הגדול של הרבי רבי אלימלך.

ובזה אמרתי ביאור, על מה שידוע בשם הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע, שאמר בשם רבו ה'ק' רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע, שהרבי רבי אלימלך פקד בצוואתו, שיכבדו ויחזיקו את יוצאי חלציו, והרה"ק מראפשיץ אמר על זה: "כי השאלה הראשונה ישאלו את האדם בעולם העליון אם כיבד והחזיק את נכדי הר"ר אלימלך".

ולכאורה מה היתה כוונת הרבי רבי אלימלך בזה, וכי דאג עבור יוצאי חלציו, ורצה לסדר להם בחייו פרנסה, הלא היה בכחו להשפיע להם שפע רב עד סוף כל הדורות, וגם מעולם העליון בכחו להשפיע להם כל הצטרותם ומחסורם. אלא ודאי הרבי רבי אלימלך חיפש איזה דרך ואופן, היאך יוכל להוריק לבני ישראל שפע רב וכל טוב גם אחר פטירתו, כלשונו ה'ק' הנ"ל "שיהיה העולם מלא ושבע כל טוב שפע וברכה ורחמים וחיים ובני ומזוני ושלוש עד אין קץ ותכלית הנשפע על ידי הצדיק", לכן ביקש וצוה שבני אדם יסייעו ויחזיקו את יוצאי חלציו, ואז יוכל לפעול בניקל להשפיע שפע רב לכל אלה אשר סייעו ליוצאי חלציו בכל מקומות מושבותיהם, כיון שפקד כן בצוואתו.

וידוע כי בעל דברי חיים עצמו, מסר נפשו על הדבר הזה, לחזק ולסייע לנכדי הרבי רבי אלימלך, וכאשר בא אליו אחד מנכדי הרבי רבי אלימלך, קם ממקומו ויצא לקראתו, והוא עצמו הלך עמו מבית לבית לקבץ מעות. ופעם אחת כאשר בא אליו אחד מנכדי הר"ר אלימלך, היה נוכח שם ילד קטן מנכדי הדברי חיים, רץ הילד וסיפר לאביו בהתרגשות: "אבא! משיח צדקינו בא אל זקני ה'ק", בא אביו במהירות לראות פשר הדברים, וראה כי נכד הרבי רבי אלימלך יושב שם. כי בראות הילד באיו יקר וגדולה זקינו ה'ק' מייקר את נכד הרבי רבי אלימלך, לא שיער בדעתו שאפשר להעניק כבוד כזו כי אם למשיח צדקינו.

וכאשר בא הרה"ק רבי איציקל מזידיטשוב זי"ע (בן רבי נפתלי מליזענסק זי"ע בן רבי אלעזר בן הר"ר אלימלך) אל הדברי חיים, השתעשע הדברי חיים עמו מאוד, ואחז בזקנו של רבי איציקל והעבירו על פניו בחיבה יתירה, ואמר: דאס איז דעם הייליגן זיידענס בארד. כי זקנו של רבי איציקל היה עשוי קאלטענעס כמו זקנו של הר"ר אלימלך. אף שהדברי חיים לא הכיר את הר"ר אלימלך שהחיים חיותו, אבל הכירו מעולם העליון, על ידי מעשה שהתראה אליו אחר פטירתו (עי' שיח"ק ח"א דף קנ"ב).

זי"ע ועכ"א

(עבודת עבודה)

של חבלי משיח, כמו שכותב הרה"ק רבי אייזיק'ל מקאמארנא זי"ע (נתיב מצותיך נתיב אמונה ד' ה') מה ששמע מפי חותנו הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפינטשוב זי"ע, שהיה תלמידו של הרבי רבי אלימלך, והוא עצמו שמע מפה קדשו שאמר כך: חידוש נפלא הוא לי על התנאים, שצפו ברוח קדשם עד סוף כל הדורות, וכתבו (במסכת סנהדרין דף צ"ז וצ"ח) כל כך גזירות רעות ויסורים שיהיו קודם ביאת משיח, ולא ראו שאלימלך יהיה בעולם, וכל אלו הרעות והגזירות כבר המתיק אותם וביטל אותם אלימלך, עכ"ל"ק.

ודייק לכתוב בלשונו "המתיק אותם וביטל אותם", כלומר, כי אף היסורים והצרות שלא ביטל, המתיק אותם שלא יבואו באופן קשה כל כך, אלא ברחמים ובאופן קל ביותר. וגם בזמן הזה, כאשר אנו זוכים לפעמים להמתיק דינים ולבטל איזו גזירה על ידי תפלותינו, הוא גם כן מכחו של הרבי רבי אלימלך, שהכין הדרך להמתקת הדינים עד סוף כל הדורות.

ולא רק בחיים חיותו היתה זאת עבודתו של הרבי רבי אלימלך, אלא גם מעולם העליון עינו פקוחות עלינו, ומעורר רחמים בעדינו להקל מעלינו חבלי משיח, ותמיד עומד הרבי רבי אלימלך ומביט מלמעלה על מצב הדור, ומשתדל בכמה מיני אופנים להקל מעלינו חבלי משיח. ואופן אחד היאך ממתיק הדינים מעלינו, הוא על ידי שפועל בשמים, שיורידו לנו משמי מעל נשמות של צדיקים, אשר יפעלו ישועות ויאירו עינינו בתוך חשכות הגלות.

כידוע, כי נשמת זקני ה'ק' (רבינו מהר"א) זי"ע ירדה לעולם בכחו הגדול של הרבי רבי אלימלך, כי אביו ה'ק' (רבינו מהרמ"פ) זי"ע נסע לליזענסק להשתטח על ציון קדשו ביום כ"א אדר, לעורר רחמים להוליד עוד בן זכר, ואמר כל ספר תהלים בעמדו ליד הציון הקדוש, וכאשר יצא משם, אמר: ב"ה מ'האב מיר גע'פועל'ט א בן זכר. וכאשר חזר לביתו אמר להרבנית: "עס קומט אונז מזל טוב, מ'האב מיר גע'פועל'ט א בן זכר, און אונז זעמיר מובטח אז ער וועט זיין א פועל ישועות בימיו אזוי ווי דער רבי רבי אלימלך בימיו, בתנאי אז איך וועל אים א נאמען געבן נאך רבי רבי אלימלך", ואז נולד זקני ה'ק' זי"ע, ואביו ה'ק' היה קוראו "מייך ר"ר אלימלך'ל".

נמצא כי כל פעולותיו של זקני ה'ק' כל ימי חייו, אשר המתיק דינים מבני ישראל והקל מעליהם חבלי משיח, על ידי אלפי הישועות אשר פעל בכל יום בקרב הארץ, הכל הוא מפירותיו ופעולותיו של הרבי רבי אלימלך מליזענסק, אשר הוא פעל להוריד נשמת הצדיק הזה לעולם. וכן עוד הרבה נשמות של צדיקים, אשר פעלו ישועות

מדברי תורתו של הרבי רבי אלימלך זי"ע בספרו ה'ק' נועם אלימלך, אפשר להכיר מקצת דמקצת ממדרגותיו ומדותיו, כי כל בחינה ומדרגה שמזכיר בדברי תורתו, היה הוא עצמו בדרגה זו בשעה שאמרה.

בפרשה זו (פרשת פקודי) איתא בספרו ה'ק' בזה"ל: דהנה גדולה מעשה הצדקה הנותן צדקה לצדיק השלם, שעושה יחוד במדות העליונות, כידוע שיש שני מדות, צדיק וצדק, ועל ידי הצדיק המקבל את הצדקה, הוא מעלה את ה' אחרונה שהיא אתנו בגלותינו למדת צדק, ונעשה צדקה, ואז העולם מלא ושבע כל טוב, שפע וברכה ורחמים וחיים ובני ומזוני ושלוש עד אין קץ ותכלית, הנשפע על ידי הצדיק המקבל את הצדקה, ועל ידו הולכות ההשפעה לכל העולם לכל אחד ואחד די מחסורו והצטרותו וכו', עכ"ל"ק.

מדיבורים אלו אנו רואים, עד כמה השתוקק שיהיה "העולם מלא ושבע כל טוב שפע וברכה ורחמים וחיים ובני ומזוני ושלוש עד אין קץ ותכלית וכו' לכל אחד ואחד די מחסורו והצטרותו". ועל זה עבד הרבי רבי אלימלך בכל יום תמיד, להשפיע לבני ישראל שפע ברכה ורחמים וכו', ולבטל מהם כל מיני צרות ויסורים וגזירות רעות, וכלשון קדשו של בנו הרה"ק רבי אלעזר מליזענסק זי"ע בהקדמת הספר ה'ק' נועם אלימלך, וז"ל: "כל הברכות אשר תמיד על פה כבוד אבי מורי הורגלו להיות מברך ישראל, ולמסור נפשו עליהם בכל עת, ולבטל מהם גזירות רעות בתפלתו הנאמנה במסירת נפשו", עכ"ל"ק. והרה"ק בעל תפארת שלמה מראדאמסק זי"ע, הפליא מאוד לשון זה שבהקדמת הספר, והקפיד שלא ידפיסו הספר בלעדי הקדמה זו.

ומה שכותב: לבטל מהם גזירות רעות "במסירת נפשו", הכוונה כמו שכתב הרה"ק הרבי רבי אליעזר'ל מקאמארנא זי"ע בפירושו בן בית על ספר תהלים (מ"א ב') בשם אביו ה'ק' הרבי רבי אייזיק'ל מקאמארנא זי"ע, כי הרבי רבי אלימלך היה בטל בעיני עצמו תמיד, בשפלות רוח כאין ממש, וכאשר רצה לפעול ישועה לאחד מישראל, הוצרך להתגבר בישות דקדושה, לומר לעצמו שבאמת הוא יכול לעזור לבר ישראל זה, עכ"ל. ודבר זה עלה לו במסירות נפש מרובה, כי אחרי שהיה בטל בעיני עצמו כאפס ואין ממש, היה קשה לו מאוד להתלבש בישות דקדושה, ובכל זאת מסר נפשו לעשות כן כדי לבטל גזירות רעות מבני ישראל.

וביותר עבד הרבי רבי אלימלך להמתיק הדינים מן הדור הזה, דור עיקבתא דמשיחא, להקל מעלינו הצרות והיסורים

כ"ק ארמו"ר בעל תורת מרדכי מויוז'ניץ זי"ע

עוברות והנהגות - מסע לקברי צדיקים בפולין (ח"א)

אוישוויץ

סיפר הרה"ח ר' דוד לאקס הי"ו, מח"ס 'זכור לדוד': קודם הנסיעה לפולין היה בדעת כ"ק ארמו"ר זצ"ל לבקר באוישוויץ, ולומר שם 'קדיש' לטובת נשמת הקדושים שנהרגו על קידוש השם הי"ד. ברם באותם הימים, פרסם אחד מאנ"ש בתוך הכתב-עת "דער אלגעמיינער זשורנאל", שהרבי מויוז'ניץ יבקר באוישוויץ, ויאמר קדיש לע"נ ההרוגים הי"ד, והדבר היצר לרבינו זצ"ל, וקרא את האברך ההוא, ובטוהר אמיתותו אמר לו, שהן אמת שהיתה לו איזה טובת הנאה מדבר זה, כי ע"ז נודע הדבר להרבה אנשים שלא ידעו על זה מקודם, ובאו הרבה זיך פראווען אצלו לרגל הנסיעה למקומות הקדושים, אבל אעפ"כ מפריע לו שתלמידו יעשה כזאת מבלי לשאול על זה מקודם, ולפרסם בכתב-עת מזה. לאור זאת ביטל רבינו זצ"ל את התכנית לבקר באוישוויץ.

גם בביקורו של רבינו זצ"ל אצל כ"ק האדמו"ר מסאטמאר זצ"ל קודם הנסיעה, דיברו מענין הביקור באוישוויץ. והמשב"ק הרה"ח ר' יוסף אשכנזי ע"ה אמר שדעת רבו הרה"ק מסאטמאר, שאין לבקר באוישוויץ, כי במקום שנהרגו ונשחטו מליוני יהודים, נרשעה בעצם המקום מדת אכזריות ורציחה. וגם אלו שרוצים לומר שם 'קדיש' אחרים, אמר ע"ז שהם עצמם קדושים, ואין צריכים לטרוח ולנסוע לשם בשביל הקדיש. אך רבינו זצ"ל סיפר לימים, שהרה"ק מסאטמאר זצ"ל אמר על זה, שגם אחר צדיקים וקדושים בכל הדורות אמרו קדיש (מפי הרה"ח ר' אנטשיל ראזענבערג הי"ו).

שליח מצוה

ביום ראשון, ל"א בעומר, לפני שיצאו על הנסיעה, הלך רבינו זצ"ל לבקר אצל כ"ק האדמו"ר מתולדות אהרן זצ"ל ששהה אז במאנסי. במהלך הביקור דיברו מהנסיעה, וביקש רבינו ממנו "שליח מצוה געלט", באומרו: "איך בין שוין א שליח מצוה (שכבר קיבל מאחרים), איך וויל אויך זיין אייער שליח מצוה" (מפי הגה"צ ר' משה חיים שנעעבאלג שליט"א, אב"ד שרגא המאיר'). (ספר בדרכי אבות)

ליזענסק

לרגל יומא דהילולא קדישא של רבן של ישראל הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע נגיש להקוראים פרקי זכרונות ממשותפיה הנסיעה לקברי צדיקים בפולין שערך רבינו זי"ע בשנת תשל"ו, אשר עיקר המטרה היתה לפקוד הציון הק' בליזענסק לישועת הכלל והפרט כדלהלן. וכפי שאמר רבינו זצ"ל לפני הנסיעה, שבדעתו לקבל פתקאות רק בליזענסק ובקראקא על ציון הרמ"א ז"ל ביומא דהילולא.

וכן במשך הנסיעה כאשר התחילו המשתתפים לדאוג שחבל על הזמן ולא יוכלו לפקוד כל הציונים, הרגיעם רבינו זצ"ל, מ'דארף גארנישט! העיקר להיות אצל הרבי ר' אלימלך בליזענסק, ואף אם לא גיעו לשאר כל המקומות, אינו כ"כ 'געפערליך', והכל ריווח.

כמו"כ אירע בעיר סאניק, כאשר מארגן הנסיעה הרה"ח ר' יוסף שטיינמעץ ע"ה אמר לרבינו שאין להתמהמה, כי יש עוד הרבה דברים על סדר היום, צריכים להגיע לליזענסק, רימנוב, דזיקוב וכו'. אמר לו רבינו כנ"ל, 'דארפן דארף מען נאר זיין אצל הרבי ר' אלימלך בליזענסק, והשאר הכל ריווח'.

ואכן ההשתתחות בציון הרבי ר' אלימלך היה נורא נוראות, והעידו אלו שזכו לנסוע עם רבינו זצ"ל למקומות הקדושים בכל הג' פעמים, לפולין, אוקריינא ורוסלאנד, שתהלים כזאת אצל הרבי ר' אלימלך זי"ע בליזענסק, לא ראו בשום מקום. 'די רבי האט זיך געווארפן ביז צו די ערד, ער איז געווען ארויס פון דער וועלט'.

וסיפר הגה"צ ר' יחזקאל דייטש שליט"א, אב"ד מקור חיים-מאנסי מה ששמע מפי אחד מהבעלי בתים החשובים שנסע עם רבינו לפולין, שלאחר מאה ועשרים שלו מאחל לעצמו רק לראות עוה"ב את צורת קדשו של רבינו זצ"ל בעת ההשתתחות בליזענסק, ולו יתנו לו רק דבר זה כבר יהיה מרוצה.

ואכן תפילת ישראל עשתה רושם, ולא עברו ימים מועטים לאחר הנסיעה, והתבטא רבינו: "מ'זעהט שוין די ישועות פון ליזענסק" (מפי הרה"ח ר' בנימין בוקסבוים הי"ו).

עבודת הצדיקים בעולם הבא

לקראת יומא דהילולא קדישא, ב"ט אדר הבע"ט

אמר רבי יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות (משנה סוף עוקצין). יש לדקדק יתור הלשון, שהיה די באמרו 'לכל צדיק', ועוד צריך להבין מה ענין ריבוי העולמות. והרע"ב מפרש כוונת המשנה, שהתענוג שיש לו לצדיק בעולם הבא, הוא ש"פ פעמים יותר מכל התענוגים שבעולם הזה.

כל תענוג הצדיקים הוא מהעסק

העמל בעבודת ה'

ואפשר לפרש ענין ריבוי העולמות, דנחוי אנו מה זה עולם הבא, דאע"פ שפירשו לנו חז"ל (ב"ב עה ע"א, ובמדרשים) שעתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים מבשרו של לוייתן ושור הבר, מ"מ קשה לפרש דבר זה כפשוטו, שהרי סעודה כזו אינה תענוג לצדיקים, ואדרבה נפשם קצה מתענוגים אלו. וכידוע מה שאמר הצמח צדיק זי"ע פעם אחר תום תפלתו בחג השבועות, עד עכשיו קיימנו החציו לכם, עכשיו נלך לקיים החציו לד'. כי האכילה לא היתה אצלו לתענוג כלל, כי אם כולו לד' לקיים מצוות בוראו שצוה לאכול. ומעין זה סיפר לי הרב משטראסבורג [ז"ל], שפעם אחת הלך לטייל עם ר' מרדכי חנא ז"ל, וראו אנשים משחקים בכדור וזורקים זה לזה, שאל אותן ר' מרדכי חנא בתימה, איזה תענוג יש להם מזה לזרוק דבר מאחד אל השני. כי לא היה לו שום השגה איך אפשר להתענוג מדבר כזה, כי כל תענוגם והנאתם של הצדיקים ויראי ד' הוא העסק והעמל בעבודת ה' ובתורתו ומצוותיו.

עוה"ב לצדיקים להמשיך עבודת ה'

כבחיים חיותם

לכן על כרחך צריך לומר, שכל ענין עוה"ב לצדיקים הוא, שימשיכו הלאה באותו דבר שהתענוג בו כל ימי חייהם. שכל הנאתם היתה להתייגע ולעמול בתורה ומצוות ועבודת השי"ת, וזה גופא יהיה שכרם בעוה"ב. ומעשה שהיה אצל הצמח צדיק זי"ע, כשנפטר הרה"ח ר' שמואל אליעזר פעלדמאן ז"ל מווישאווה, ולא סיפרו לו כלל מפטירתו, ובליל שב"ק בעת זמר כל מקדש הסתכל הצמח צדיק כמה פעמים על מקום מסויים, אותו מקום שבו היה הנפטר הנ"ל עומד בחייו אצל שלחנו של הצמח צדיק, וכאשר סיים לומר כל מקדש פנה להגבאי ר' זלמן ושאל אותו, למה לא הגדת לי שר' שמואל אליעזר נפטר. וכי תימא מנין אני יודע, תדע שכאשר האדם מבקש בעוה"ב שיתנו לו רשות לילך למקום שהיו לו הרהורי תשובה בחייו, מוכרחים למלאות לו מבוקשו, וגם הוא כיון שהיה לו הרהורי תשובה בעוה"ב במקום כזה, מוכרחים למלאות לו מבוקשו, וראיתי עתה עומד אצל השלחן

שבו היה עומד בחיים חיותו. והוא אשר דברנו, שכל שכר הצדיקים בעוה"ב הוא, שנותנים להם להמשיך בעבודתם כמו שעבדו את ד' בחייהם.

ובזה יובן מה שאחז"ל (ברכות טו ע"ב) תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא שנאמר (תהלים פד, ח) ילכו מחיל אל חיל, והיינו שהולכים משיבה לשיבה בעוה"ב. ולכאורה קשה להבין, למה לא תהיה להם מנוחה בעוה"ב. ולהנ"ל ניחא, דאדרבה זהו גופא מנוחתם ושכרם ובה הם מתענגים, שיכולים לילך משיבה לשיבה ולהתעלות תמיד

בעבודת השי"ת, וזהו שכרם ועולם הבא שלהם.

ובזה י"ל הענין דמצונו (ברכות יח ע"א) שצדיקים אף במיתתם קרויין חיים, שנאמר (שמואל ב כג, כ) ובניהו בן יהוידע בן איש חי וכו' שאפילו במיתתו קרוי חי, שאצלם שוה הוא זמן חיותם בעולם הזה לזמן פטירתם, שממשיכים לעסוק בתורה, אך אחר פטירתם הוא להם ענין התחדשות, שהולכים מעולם לעולם.

ואאזמור ז"ל שמע פעם שמשוחחים אודות ביאת משיח, נענה ואמר וכי מה יהיה אז, הרי אז ג"כ יעבדו את השי"ת,

ב"ק ארמו"ר בעל תורת מרדכי מויוז'ניץ זי"ע

יומא דהילולא

הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זצ"ל מה"ס נועם אלימלך

ד. הרה"ק הבעל התניא זצ"ל הי' פעם אצל גדול אחד מגדולי המתנגדים, והי' הספר הק' 'נועם אלימלך' מונח שם בבזיון תחת השלחן. ושאל הגדול ההוא את הבעל התניא, אם הוא יודע מהות מחבר ספר זה. ואמר הבעל התניא זצ"ל שהוא מכירו, וגם אם ישימו את המחבר בעצמו תחת השלחן, ג"כ לא יאמר כלום ולא יקפיד.

ה. אצל הרה"ק הרבי ר' אלימלך זצ"ל, גדלה כל כך קדושת השבת קודש, שבכל ערב שב"ק היו המשרתות בביתו מבקשות מחילה זו מזו, כמו שנהוג בכל תפוצות ישראל בערב יום כיפור, כדי שיוכל לשרות עליהם קדושת השב"ק. כי היה שרוי שם התעוררות גדולה, כעין התעוררות של יום כיפור.

ו. כאשר כ"ק אאזמור"ר זצ"ל רצה לומר דוגמא מאדם גדול, היה מזכיר את הרבי ר' אלימלך זצ"ל. וכן היה פעם בעת עיונו בחי' הרש"ש, הראה ואמר לאחד "ער האט פארזעהן א ר"ן". והוסיף, שעל הרבי ר' אלימלך זצ"ל, לא היה אומר כן.

ז. שמעתי מכ"ק אאזמור"ר זצ"ל, שסיפר להגה"צ הרב מבראשוב זצ"ל שבא לבקרו בכ"א אדר (יומא דהילולא דהרבי ר' אלימלך זצ"ל), שפע"א היה בעיר בערלין, ויש שם ארמון המלך הנקרא 'קעניגסבערג', שנמצאו בו דברים נפלאים, והפצירו בו שילך לראותו. ואף שלא היה לו חשק לילך, עכ"ז כשהפצירו בו נענה להם והלך לראותו. ואמר שיכולים להבין שהיה שם מה לראות, "איך זאג נישט אז עס איז נישט געווען וואס צו זעהן, עס איז געווען וואס צו זעהן". ואח"כ בדרכו חזרה לביתו, היה באותה שבוע במדינת פולין, ונסע לליזענסק להשתטח על ציון הרבי ר' אלימלך זצ"ל, ואמר אז להגבאי הרה"ח ר' ניסן יוסט ע"ה, עכשיו יכולין לראות בחוש, מה שאמר הכתוב (קהלת ב, יג) יתרון האור מן החושך, דהיינו החילוק בין כאן לשם. פי' גדול רגש הקדושה שמרגישים כאן בליזענסק, לעומת טעם החושך שהרגישו שם בבערלין. (ספר 'זכר קדשו', סיפורי רבינו)

א. הרה"ק הרבי ר' אלימלך זצ"ל נתוודע לו פעם, שבילדותו הכה את אמו ע"ה בעת שהיתה מניקתו. ומיד עשה תשובה על כך, ונתן את ידו לתוך האש ונשרף. ולמחרת בעת הנחת תפילין, נתנו לו יד חדש מן השמים.

ב. הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זצ"ל ואחיו הרה"ק הרבי ר' זושא זצ"ל, יסרו את גופם ביסורים קשים. כאשר הלכו לסבול גלות, לא לנו ב' לילות במקום אחד, ועשו גלגול שלג. ובקיץ שלא היה שלג, העבירו עשבים רעים על בשרם, ונכנסו לאשפה מלאה דבורים, כדי לקבל יסורים. ואף שלא היו צריכים לזה בשביל עצמם, נראה שעשו הכל שהיה' לתיקון לדורות הבאים.

כמו"כ ביטל הרבי ר' אלימלך זצ"ל, ענין חבלי משיח.

ג. מספרים מעשה שהיה, בעת שהאחים הרה"ק הר"ר אלימלך והרה"ק הר"ר זושא זצ"ל נסעו בדרך, והגיעו לאיזה בית מלון עייפים, וישבו שם להנפש. והיו שם נכרים ששתו ושכרו ורקדו, ובאמצע הריקודין לקחו את הר"ר זושא זצ"ל, ורקדו עמו ונתנו לו מכות, וכשגמרו לרקוד חזר הר"ר זושא וישב על מקומו. ואח"כ לקחו אותו שוב פעמיים לרקוד, ונתנו לו עוד מכות. ואמר הר"ר אלימלך זצ"ל לאחיו הר"ר זושא זצ"ל, שיתחלף עמו וישב על מקומו, כדי שבפעם הבאה יקחו אותו (הר"ר אלימלך) לרקוד, ויעזבו את הר"ר זושא, שכבר סבל די.

אמנם כשבאו לרקוד עוה"פ אמרו, כבר די להאיש אשר יושב כאן, כבר לקחנו אותו הרבה פעמים, עכשיו ניקח את השני. והלכו למקום שישב שם הר"ר אלימלך מקודם, ועתה ישב שם הר"ר זושא, ולקחו עוה"פ את הר"ר זושא להתעולל בו. ואמר הר"ר אלימלך להר"ר זושא, מה נעשה, אם מן השמים רוצים שאתה תסבול הבזיונות והיסורים, אי אפשר להשתמט ולהיפטר מזה.

א מצינו בגמ' (גיטין נ"ב ע"א) הנהו בי תרי דאיגרי בהו שטן דכל בי שמשו (של ערב שבת - רש"י) הוה קא מינצו בהדי הדדי, איקלע רבי מאיר להתם עכביניהו תלתא בי שמשו עד דעבד להו שלמא, שמעיה (לשטן - רש"י) דקאמרו ווי דאפקיה ר"מ להווא גברא מביתיה. ויש לפרש הענין בזה, דהנה ביום השבת הזמן מיוסד שישורה אהבה ואחוה בין בני ישראל, וכמו שאנו אומרים מנוחת שלום ושלוה והשקט ובטח, וכן מוסיפים בתפלות המועדים תיבת 'באהבה' כשחל בשבת. ולכן היה השטן מתגבר על הנהו בי תרי להביאם בע"ש לידי מחלוקת וקטטה, כדי שלא יהיה אצלם ענין זה, וכאשר עשה ר"מ שלום ביניהם, הכניע כח השטן, שע"י אהבה ואחוה ביום השב"ק מכניעים כחו, וכמו שאמר ווי דאפקיה ר"מ וכו' (ס"ג תשא תשנ"ב).

וי"ל דלכן יש ענין להתקבץ יחדיו בשבת, כדי שיתרבה אהבת ישראל. כדמצינו בגמ' הנ"ל, דבערב שבת ובליל שבת מניח השטן כוחות שיתהוו מחלוקת ושנאה בין זה לזה, ולזה צריכים להתאסף בכל ליל שב"ק מתוך אהבה ואחוה (דרשות', חלק ד, עמוד לו).

תוספות, אם יבוא לעולם שמפלפלין בתורה, ולמעלה מזה מקום שמתעמלים לברר וללבוש שמעתיא אליבא דהלכתא, לא ימצאו שם ידיהם ורגליהם, ונמצא שנידונין בה ח"ו. לכן נצרך כל כך עולמות, שאף לנוחלי עוה"ב יכנס כל אחד לעולם שהוא לפי מדרגתו, לזה גמרא ולזה גמרא תוספות וכדומה, ומשם יתעלו לדרגא גבוהה מזה, וילכו מחיל אל חיל משיבה לשיבה ומעולם לעולם שלמעלה הימנו. (גליין 'דרכה של תורה', שיבת וויניץ, בלומינגראו נ"י.)

צער גדול להם להתנהג בדרך זה. ובהו נבוא לבאר דברי המשנה, שלכן מנחיל הקב"ה לכל צדיק וצדיק כל כך עולמות, שהרי אף באלו שעוסקים בתורה ומצוות ומעשים טובים יש כמה מדרגות, ולא ראי זה כראי זה. שישנם כאלו שהם נוחלי עוה"ב, ואינם יכולים ללמוד כי אם גמרא רש"י בפשטות, ואם יכניסו אותם לעולם שלומדים גמרא ותוספות, והם אינם מורגלים בה, יצטערו על ידי זה. ואף אלו שיכולים ללמוד גמרא

א"כ גם עכשיו יכולים לעסוק בעבודת השי"ת, ואדרבה העבודה של עכשיו חשוב יותר לפני המקום באשר הוא מצווה ועושה ומתגבר על היצה"ר. ואמרו חז"ל (אבות פ"ד מ"ב) יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה יותר מכל חיי העולם הבא, ולפום ריהטא מאמר זה קשה להבין, אמנם להנ"ל יובן היטב, שאע"פ שכל חיי העוה"ב הוא ג"כ רק העסק בתשובה ומעשים טובים, אמנם שם נותנים לו זאת רק בדרך שכר ותשלום גמול על עבודתו בעוה"ז ואינו מצווה ועומד, אבל בעוה"ז הרי הוא מצווה ועושה, וגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה (ב"ב פו ע"א).

היוצא מזה שהעיקר הוא עבודת השי"ת, ואף העולם הבא אינו כי אם תענוג והנאת עבודת השי"ת, ובלא זה אין העוה"ב נחשב לכלום, א כפרה דער גאנצער עולם הבא בלי עבודת השם.

העסק בתורה ומצוות גן עדן לצדיקים וגיהנם לרשעים

ובזה יש לפרש מאמר רבי שמעון בן לקיש (ע"ז ג ע"ב) אין גיהנם לעתיד לבא אלא הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה ומקדיר רשעים נידונין בה וצדיקים מתרפאין בה, ולהנ"ל יובן, ועל דרך מה שאמר החכם (ע"י פלא יועץ, ערי טיול) בית המדרש הוא מאסר לרשעים וגן עדן לצדיקים, שהרי הצדיקים מתענגים ונהנים מעסק התורה והעבודה, והרשעים שאינן רגילין בכגון דא ומכריחים אותם לישב וללמוד, זהו בעבורם דבר קשה עד מאד שלא יוכלו שאתו. ובפרט כאשר מושיבים אותם בביהמ"ד, ורואים שיושבים ולומדים ומפלפלים בתורה, ואין להם השגה כלשהו מכל המתרחש בביהמ"ד, זהו ממש גיהנם בשבילים ואינם יכולים לסבול, זיי קענען פון דעם צופלאצט ווערן. וכן מסופר (ראה זכר קדשו, מערכת הרה"ק מרוזין, אות ט) שישבו כמה אנשים והתרעמו ביניהם, על שהם צריכים לעמול ולטרוח בפרנסתם והרבי יושב לו בביהמ"ד ולומד ומתפרנס בנקל, ורבים שמע דבריהם ויצא ואמר להם, שהוא מסכים ליתן להם פרנסתם והם ישבו בביהמ"ד ויעסקו בתורה, והסכימו על זה. אמנם הם לא הורגלו בכגון דא, ואף לישב ולומר תהילים זמן רב קשה להם, ומכל שכן לעמול בתורה, וכעבור זמן מה הרגישו כבר כמה קשה דבר זה לישב וללמוד בביהמ"ד, עד אשר נקל להם יותר לעמול בפרנסתם. וכן הוא גם בשאר המצוות ומעשים טובים.

וזה שאמרו חכמינו ז"ל, לעתיד לבא הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה, מנרתיקה"ה (ע"א) גימ' תורה צדקה"ה (ע"ה"ת), גם חמה הוא השמש, שמ"ש גימ' קדושה"ה וטהר"ה, דהיינו שהעסק בתורה וצדקה ומעשים טובים (שצדקה כוללת גם מעשים טובים כידוע) וההתנהגות בקדושה וטהרה, זהו גופא גן עדן לצדיקים שמתענגין בה מאד, ולרשעים הוא בדוגמת גיהנם, שזהו

עוברות והנהגות

מלחמה לה'

א. בחודש ניסן שלפני ה"כניוס כלל ישראל" (שהיה בער"ח סיון שתע"ב) נתעורר המשגיח הגאון ר' מתת'י סלומון זצוק"ל - שהוא ה' המתחיל במצוה בענין הכניוס - שמרגיש שלהצלחת הכניוס צריכים לדאוג שלרבנים יהי' יותר השפעה על העם, ושהוא מרגיש שכשחסר יסוד נחוץ זה - הכנעת העם למנהיגים - לא יתקיים הצלחת הכניוס. ולכן רצה לדחות את זמן הכניוס לעוד זמן מסויים ועד אז לדאוג לבנות את היסוד הזה באופן חזק, ואז הוא מרגיש שיהיה יותר הצלחה להכניוס.

כ"ק רבינו זי"ע חלק על זה ולכן התקשר רבינו להמשגיח הודיעו שרוצה לבקרו, והמשגיח אמר שרבינו לא יבוא אליו מפני שהוא בא לרבינו.

בתוך הביקור העלה המשגיח שיטתו הנ"ל ורבינו אמר לו אז: "פארקערט! דאס גייט אפשר אפשוואכן די כח פון די רבנים, ווייל מענטשן ווייסן אז ס'דארף זיין, און מ'גייט זעהן אז מ'שטופט אפ... אז מ'ווייזט אז מ'האלט זיך וועט עס ווייזן די כח פון די רבנים".

ועוד אמר לו: "ווען ס'ברענט א פייער נעמט מען וואסער און מ'גייט לעשן. אן חשבונות - יא מצליח זיין, נישט מצליח זיין!" (כשבויער אש לוקחים מים ומכבים ואין עושים חשבונות כן מצליח לא יצליח)

עוד אמר לו רבינו שניצחון במלחמה כזאת אין זה בדרך הטבע בכלל לצריכים לסייעתא דשמיא, "כל ב' עשרה שכינתא שריא, און אז ס'נעמט זיך צוזאם אזא גרויסער עולם איז אסאך א גרעסערע השראת השכינה". (רק בזה אפשר לצפות לניצחון)

ב. בתחילת המערכה היה כינוס לכל הרבנים ואמר אז רבינו זי"ע בתוך דבריו הק' שבמצב כזה "די ערשטע זאך שרייט מען!" וגם אמר שבמלחמה כזו אין אנטונו מצפים לניצחונות ממש וכמו במלחמת עמלק שדי בזה אם זוכים ל"יוחלוש יהושע".

ג. בכל הזמן לפני הכניוס ולאחרי התריע רבינו זי"ע שאי"ז סתם מלחמה אלא זה מלחמה מיט די קליפות, ובשוה"ט ל"ג בעומר שתע"ב אמר בשם אביו זצ"ל שרואים בכל איש שלפני פטירתו "געבט ער זיך א ווארף ווייל ער מיינט אז ער קען זיך נאך ראטעווען, אזוי אויך די קליפות פיהלן אז עס קומט זייער סוף, גיבן זיי זיך א ווארף וכו'... אזא טומאה, אזא התפשטות פון קליפות, אזעלכע נסיונות זענען נאכנישט געווען, דאס איז א סימן אז מ'דארף זיך האלטן וכו'... זיך שטארק האלטן און קעמפן וכו'..." (רואים בכל איש לפני פטירתו הוא מחזק עצמו שחושב

עוברות ואמרים נעימים מגדולי הרורות

הרה"ק אדמו"ר הזקן מטשארטקוב זי"ע

זי"ע הוסיף בצחות מדיליה, שזהו גאונים רוח הקודש'... (דב"ק וכו"ה בשוש"י)

פועל ישועות בקרב הארץ

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע:

שמעתי בצעירותי מאדם חשוב שהיה מבאי בית כ"ק אדמו"ר זצוק"ל כשהתגוררנו בטשערנאביץ, עובדא דהוי בדידיה, שלאחר חתונתו בעודו בשנה ראשונה, באחד הלילות נתעוררה אשתו בבעתה וצעקה בקול גדול מרוב חרדה, כששאל את אשתו מה זה ועל מה זה דחתה אותו בקש, אך לאחר שחזר ונשנה הדבר כו"כ פעמים, קרא לחותנו שיבוא לשהות בביתו בלילה סמוך ונראה להיות לעזר לבתו, כך הוה ושוב באמצע הלילה נתעוררה האשה בקול זעקה גדולה, וניגש אביה אליה והפציר בה לגלות מה זה קרה לה, וסיפרה האשה שרואה בחלומה פעם אחר פעם איש בליעל עם נשק דרוך אשר מוכן ומזומן ליטול את נפשה.

נסעו האבעם בתו לאדמו"ר מטשארטקוב זי"ע, וכשנכנסו לקודש פנימה וספרו את כל הקורות, נענה הרבי בזה"ל: הגם שידענו שאין חלום בלא דברים בטלים, עם כל זה מקוה אני בס"ד ששוב לא יטרידהו בחלומות הרעים, וחזרה האשה לביתה בשלום ושוב לא ידעה פחד לילה מהו, ויהי לנס. (כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע - דב"ק)

"דער ציצית אינגל"

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע:

כ"ק אדמו"ר זצוק"ל היה רגיל לספר ממה שהיו קוראין את הרה"ק אדמו"ר מטשארטקוב זי"ע בשם "דער ציצית אינגל", משום מעשה שאירע בקטנותו בעודו בעריסתו, שפעם בכה בכי רב ולא יכלו בשום אופן להרגיעו, ובאה אמו הרבנית הצדקנית לתנות צערה וצער הילד לפני בעלה הק' רבינו מרזי"ן זי"ע, וצוה רבינו לבדוק באם לא שכחו להלביש להתניוק טלית קטן, אשר כידוע הקפיד רבינו הק' מרוז"ן להלביש ציצית לילדיו הקטנים בעודם בעריסתם, בדקו ומצאו שאכן שכחו להלבישו הטלית קטן, וכשאך הלבישו הטלית קטן נרגע הילד ויהי לפלא, ומאז נקרא בפי כל 'דער ציצית אינגל'. (כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א דב"ק)

הסתלקות הרה"ק אדמו"ר זצוק"ל

מטשארטקוב זצוק"ל

כותב כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע:

כ"ק אדמו"ר זי"ע היה מספר מה ששמע מאחד מזקני הרבנים ששהה בטשארטקוב בהושענא רבה תרס"ד, ונכה בשעת יציאת נשמתו של מרן אדמו"ר הזקן רבי דוד משה מטשארטקוב זי"ע בקדושה ובטהרה, וכידוע לא הכניסו או לחדרו הק' רק מנין רבנים חשובים, וכשנכנסו הרבנים צוה

א גאונישע רוח הקודש

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע:

כ"ק אדמו"ר זי"ע היה רגיל לספר בכל שנה בפר' נשא, מה ששמע מאביו אא"ז מהרי"א זי"ע מעשה שהיה בעיר סאטנוב - עיר מולדתו, שבעל הבית אחד קנה בית, ומאז שנכנס לדור בה, כל פעם שנולדו לו ילדים, מתו מיד רח"ל, ויצא הקול שרוחות רעות שוררות בבית, והם הם המקפחים את חיי הילדים שלא כדרך הטבע.

עקרת הבית בקשה מבעלה שיסע לחלות פני אחד מצדיקי הדור לעורר רחמים עליהם להפקד בדבר ישועה, כיון שהבעל לא היה מכת החסידים סירב לבקשתה, כששוב נתעברה ואימה נפלה עליה שלא יארע לה אסון ח"ו, ובכתה והתחננה לפני בעלה שיחמול עליה ויסע לכ"ק אדמו"ר הזקן מטשארטקוב זי"ע ששמע תפארת גדולתו וקדושתו התפרסם למרחוק, בלית ברירה נטל את חפציו וקם ונסע לטשארטקוב, כשנכנס לקודש פנימה והגיש להרה"ק זי"ע את הפתקא שבו היה רשום תוכן בקשתו, איחל לו הרה"ק שבעזרת ה' אשתו תלד בניקל ובשעה טובה, והוסיף הרה"ק לצוות: 'כשהיא תלד למזל טוב תקרא לרך הנולד בשם שתמצא בהפטורה של אותו השבוע', היות והמתינו הרבה אנשים לגשת להרה"ק, דחקו אותו המשמשים בקודש לחוץ, הרה"ק התעמק מאד ברעיונותיו, כשהפתקא של אותו אברך עדיין מונח לנגד עיניו, לאחר זמן מה ננער הרה"ק מרעיונותיו ושאל היכן האברך, חפשו אחריו והביאהו שוב שנית לפני הרה"ק, וכפל לו הרה"ק בלשון קדשו: 'א נאמען נאך די הפטורה און טאקע נאך די הפטורה'.

הבעל חזר לביתו ולאחר כמה חדשים ילדה אשתו בת בשעה טובה ומוצלחת, ופרשת השבוע היה פ' נשא, וכידוע בהפטורה של פ' זו מדובר מלידת שמשון הגבור ומאביו מנוח, גם נאמר שם שמלאך ד' נתגלה לאשת מנוח, אמו של שמשון, אך לא נזכר שמה, ולכן נכנס האברך לביהמ"ד לדרוש אצל התלמידי חכמים היושבים שם, את שם אימו של שמשון, הראו לו הלומדים את הגמ' בבבא בתרא (צא). 'אמיה דמשון צללפונית שמה', המה ראו כן תמהו על השם המוזר שבחר לו הרה"ק לבתו של זה, והתחילו הלומדים לבדוק ולחפש בראשונים אם כתוב משהו בהקשר לזה, עד שמצאו בחידושי המהרש"ל על אתר שכותב בזה"ל: 'צללפונית היא אמו של שמשון, מובא בדברי הימים בסוף יחס יהודה, והוא טוב מפני רוח רעה' עכ"ל.

אז ראו עד היכן מגיע רוח קדשו של הרה"ק מטשארטקוב זי"ע, ואא"ז מהרי"א

ב"ק אדמו"ר מסקולען זי"ע

עוברות ואמרים נעימים מגדולי הדורות - המשך

נשמת כל חי, וכשהגיעו לתיבות "לדוד ברכי נפשי את ה'" יצאה נשמתו בקדושה ובטהרה, וכידוע שגדולים וטובים העידו עליו שהיה נשמת דוד מלך ישראל, זי"ע ועכ"א. (כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע - דב"ק)

יהיה גשם בעת הכינוס. ורבינו אמר אז בתוקף "ס'גייט נישט רעגענען!" ואף בימים שלפני הכינוס ממש, שאז גילו ה"וועטער זאגערס" (מגידי החדשות) שכן יירד גשם ביום הכינוס, וגם אז אמר בתוקף כנ"ל - "ס'גייט נישט רעגענען!" ואכן כן היה.

יז. בענין זה שמענו מכ"ק אדמו"ר שליט"א מירושלים ששנה לאחר הכינוס הגדול, היה בב"פ כינוס לכלל אנשי העיר והיה ג"כ חשש שירד גשם ואמר אז רבינו זי"ע: "האזינה השמים ואדברה, די הימלען דארפן הערן די רייד אז ס'זאל נישט רעגענען, ווייל ותשמע הארץ אמרי פי, מ'דארף זאגן דא אויפ'ן ערד אמרי פי".

יח. בשבת פר' האזינו - שבת שובה שתע"ה, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א מב"פ שבת שובה - דרשה ונכנס לפנ"ז לרבינו לשאול מה לומר בדרשה, אמר לו רבינו: "מ'קען מאכן א חזרה, א חזרה אויף כינוס כלל ישראל".

יט. פעם בערב יום הקדוש אחר תפילת שחרית באשמורת הבוקר, נכנס אל רבינו מוהר"ר לוי יצחק זילבער הי"ו עם גביר אחד, והלה סיפר בהתרגשות

שהיה בראש השנה במקומות הקדושים והתפלל על רבינו. אמר לו רבינו: "ס'איז נישט גענוג, ס'איז ערב יום הק', מ'דארף זיך ריין מאכן פון די טעלעפאנדלעך", ובאמצע השיחה ביקש רבינו שלא כדרכו שיוציא את הטעלעפאן שלו, והכיר שלא היה כשר ואמר לרבינו שיש לו פילטער על זה (הכשר). ורבינו התחיל לדבר על ליבו שלכבוד יום הדין ראוי לקבל על עצמו שיהיה לו פילטער יותר מהודר, והרחיב הדיבור בענין זה. (ופשוט היה נראה

ששכח רבינו זי"ע שני דברים: א. שהיום ערב יום כיפור והזמן דחוק מאד, ב. שבא כדי ליתן מעות ולא לקבל פסק...) (ולא לקבל פסק...)

אדמוה"ז זצוק"ל לבנו הרה"ק רבי ישראל זצוק"ל שישב על כסאו, וסירב הרה"ק רבי ישראל זצוק"ל ובכה בכי רב, ואמר לו אדמוה"ז זצוק"ל גוזרני עליך במצות כיבוד אב שתשב על כסאי, בלית ברירה נתיישב, והתחילו לומר

הדברים אמר לו רבינו: "רעדט זיך נישט דורך מיט קיינעם און קומט (אל תדון עם אף אחד על ההשתתפות ורק תבוא)".

י. כ"ק אדמו"ר שליט"א ממאנסי הי' צריך לסדר ענין אחד לצורך הכינוס ולפני כן נכנס לרבינו לקבל ברכה שיצליח, בירכו רבינו בזה"ל: "דער באשעפער זאל העלפן, דער רבש"ע זאל האבן הצלחה, מיר מיינען דאך נאר דעם רבש"ע, א בחינה פון ישמעאל בני ברכני" (הרבש"ע יעזור שלרבש"ע יהיה הצלחה כוננתו רק לכבודו יתברך בחינה של ישמעאל בני ברכני).

יא. שלהי חודש אדר הלך רבינו זי"ע לנחם את כ"ק אדמו"ר בעל תורת מרדכי מוויז'שניץ זצוק"ל שישב אז שבעה על פטירת אחיו כ"ק אדמו"ר בעל הישועות משה זצוק"ל, ולפני שנכנס ביקש כ"ק אדמו"ר שליט"א מירושלים מרבינו שאולי צריך להודות לאדמו"ר ע"ז שעומד כל הזמן לימין ההתעוררות והכינוס, וחתם על זאת על אף שזה היה נדיר אצלו מאוד, וסירב רבינו להודות לו ע"ז באמרו: "ער טוהט עס נישט פאר מיר, ער טוהט עס פאר'ן רבש"ע!" וכן הוה, שלא הודה לו על זה ורק באמצע דיבורו הזכירו את הכינוס כלל ישראל, באמרו: "אז מ'חתמ'עט דא אונטן איז מען מעורר חתימה טובה אויבן".

יב. רבינו זי"ע אמר להמשיג זצוק"ל בא' הביקורים: "למה היו ההפסקות משמשות ליתן ריוח להתבונן בין פרשה לפרשה, אבער דא טאר מען זיך נישט אפשטעלן (כאן אסור לעצור)".

יג. המשגיח זצוק"ל אמר אז לרבינו זי"ע שהוא סופר ב' ספירות: א' לקבלת התורה וב' להכינוס. ורבינו השיב למולו: "ס'איז דאך איין זאך (זה הרי ענין אחד)!"

יד. וכעין זה, לאחר הכינוס לנשים במאנסי שתע"ד מסרו לרבינו ד"ש מההתעוררות שהשפיע רבינו בהופעתו ובדרשתו, ואמר: "דער אייבישטער זאל העלפן מ'זאל שוין קענען רעדן תורה, נישט רעדן אזעלכע זאכן".

טו. רבינו זי"ע אמר לא' שהזכיר א"ע לפני הכינוס, שיחזור אליו לאחר הכינוס, "דעמאלס וועט זיין אן אנדערע וועלט".

טז. לפני הכינוס שאלו את דעת רבינו זי"ע אם יקבעו יום אחר לצד שיהיה גשם בעת הכינוס שהרי הכינוס יהיה תחת כיפת השמים וא"א לדעת אם

שהוא עדיין יכול להציל עצמו גם הקליפות כך לפי ביטולן מן העולם הם מתחזקים כזה טומאה כזה התפשטות של קליפות כאלו נסיונות עדיין לא היה זה סימן שצריך להתחזק

ד. עוד אמר אז: "איצטער איז די צייט זיך מחזק זיין, און אנדערע מחזק זיין, מ'זאל קענען מיט'ן אייבערשטנ'ס הילף מנצח זיין די קליפות, עס שטייט דאך הבא לטהר מסייעין אותו, דאס איז א יחיד, איבערהויפט איר זענט דאך א רבים וואס ווילן זיך מטהר זיין, מ'גייט קעמפן און שרייען געוואלד, ויצעקו בני ישראל אל ה'".

דער רבש"ע וועט אונז באווייזן א קידוש ה' חוץ לדרך הטבע, ווייל דער רבש"ע וויל אידן זאלן טוהן וואס זיי קענען... וועט אוודאי זיין סיעתא דשמיא און מיר וועלן זעהן ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר. אז עס וועלן זיין יחדיו אלע אינאיינעם וועלן מיר אוודאי גובר זיין אז עס זאלן בטל ווערן די קליפות".

ה. ובכינוס כלל ישראל אמר בתוך דברי קדשו: "עס איז א מלחמה מיט די קליפות, אבער לה' הישועה, דער אייבישטער וועט אוודאי העלפן מ'וועט מצליח זיין. איצטער ווען מ'צילט ספירת העומר כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו, וועט מען זיי מכניע זיין".

ו. פזומן זה "מ'גייט דאך יעצט ארויס אין מלחמה", אמר בתוך כל הזמן הנ"ל, ופעם שאל לו משב"ק אחד מה צריכים להביא למלחמה? השיב רבינו בזה"ל: "אמונה, בטחון, א מויל, מ'זאל שרייען, מלחמה צו האלטן מיט'ן יצר הרע, דאס איז פאר'ן כלל. און פאר'ן פרט, יעדער איינער וואס ער דארף!".

ואח"כ אמר בהתפעלות: "זוי שיין וואלט געווען דער מלך המשיח זאל אנקומען, אזא שיינער קבלת פנים. ער וויל דאך קומען, ס'איז א צער פאר'ן מלך המשיח אז ער קען נישט קומען. עס שטייט דאך כל ב' עשרה שכינתא שריא, ווי מער איז מער השראת השכינה".

ז. וכידוע כהכנות לכינוס ביקר רבינו אצל הרבה גדולי ישראל שיתאחדו כל כלל ישראל ביחד ולגדול א' אמר: "אז ס'פליהען באמבעס אין די גאסן, קוקט מען נישט מיט וועמען מ'גייט זיך באהאלטן (כשנופל פצצות ברחוב אין מביטים עס מי הולכים להתגונן)".

ח. ובא' הביקורים בעת שתיית לחיים בירך: "לחיים טובים ולשלום, אין כלי מחזיק ברכה אלא השלום, אז מ'איז מפוזר ומפורד קען מען נישט אויפטוהן, עס האלט זיך נישט".

ט. רבינו זי"ע התקשר לאחד מגדולי האדמו"רים שליט"א להזמין ולכבדו שישא דברות קודש בעת הכינוס, ובתוך

עוברות והנהגות - עניני חינוך

גנות המעשה, בזה משפיע עליו להבין ולהשכיל שלא ראוי לעשות כן, עיי"ש באריכות. ואכן רבינו זי"ע היה נאה דורש ונאה מקיים כפי שמעידים עליו תלמידיו משיכון סקווירא, וכך הוה עובדא שסיפר א' התלמידים שפעם עלה בלבו להרגיז את המג"ש בשיבה שלו שהיה בטבעו קצת נוח לכעוס, ובאמצע השיעור הוציא הבחור שטר של עשר דולר וקרעו לגזרים לעיני המג"ש, מיד הוציאו מהשיעור ואמר לו שאינו יכול לחזור רק עם מכתב מר' איציק'ל (כך קראו את רבינו זי"ע בימים ההם דרך חיבה), הרי עשה מעשה השחתה,

ההוא מספר שהלך מיד לביהמ"ד למקום רבינו זי"ע וסיפר לו את כל מה שעשה, רבינו זי"ע התחיל לדבר לעצמו לעשות כזה דבר להשחית זהו ממש בל תשחית, "ס'איז א דבר חמור", אמר לו רבינו להביא ספר מנחת חינוך ולמד עמו את החינוך על בל תשחית (מצוה תקכ"ט), וכל המנחת חינוך במתינות (עיי"ש שכל דבר של השחתה אסור ח"ל), אח"כ א"ל רבינו זי"ע הנך רואה חומר איסור בל תשחית, וכל השחתה הוא בכלל לאו זה, "ס'איז ממש א מוירעדיגע זאך", וא"ל "לאמיר טראכטן מ'דארף תשובה טוהן אויף דעם", וא"ל רבינו להביא דבק (ספאך) טעיפ'בלע"ז ועבד קשה יחד עם הבחור להדביק שוב החתיכות של השטר, ומה שלקח פחות מדקה לקלקל, עבד עמו רבינו זי"ע הרבה זמן לתקנו,

ומעיד האברך שכל הענין לא לקח יותר משעה וחצי, אבל כבר עבר חמישים שנה מאז, ונכנס לו כ"ז לעצמותיו, ואינו מסוגל שוב להשחית, רבינו זי"ע הכל במתינות ולהסביר, [זה היה לפני חמישים שנה בזמן שהיה מקובל להחמיר בקיום של המשנה לזרוק מרה בתלמידים, וחששו מאוד שלא להיות בגדר חושך שבטו וגו', אבל לרבינו זי"ע דרך אחרת היה עמו].

העיד א' שנכנס פעם לרבינו זי"ע ושאלו איך ממניסים התמדה בבחורים, א"ל רבינו זי"ע "נאר מיט א רוהיג'קייט און א ווארעמ'קייט ואהבה", רק כך אפשר להצליח.

כדרכו אף פעם לא רצה להביע את דעתו וברח מזה כמטחוי קשת, ומסופר שבשנים הראשונות נכנס א' לרבינו זי"ע וא"ל שרוצה לפתוח ישיבה והוא מוכן לקחת על עצמו כל העול הכספי, ורבינו זי"ע ינהל רק את החלק הרוחני והחינוכי של הישיבה, ענה לו רבינו זי"ע אם היה רוצה להיפך שהלה יקח על עצמו כל העול הרוחני יש מה לחשוב שהוא ידאג לחלק הגשמי, אבל אינו רוצה לקחת אחריות של הרוחניות.

ומצאתי תאמין", שבאמת צריך להבין לשונם ז"ל יגעתי ומצאתי, איך שייך לומר על דבר שיגע עליה שאחר כך מצאו, הרי פשטות לשון מצאיה שייך בדבר שבא לאדם בהיסח הדעת ולא עלה בדעתו כלל להשיגו, כמי שהולך בשוק ומצא איזה מצאיה, אבל זה שלמד מתוך יגיעה ואח"כ בא להבנת הענין, ער האט

כידוע שכ"ק הרה"ק מסקווירא זי"ע חותנו רבינו זי"ע סמך על רבינו זי"ע בכל עניני החינוך של מוסדותיו של הישיבה ושל כל השיכון, ובכל השנים היה רבינו זי"ע ידוע כמחנך ובקי בעניני חינוך וכל דבר קשה יבואו אליו, וכידוע שכל המהלך שלו בזה היה שלא לזוז כי הוא זה ממה שקיבל מהצדיקים הקודמים, עם האלטע פארצאטישקייט, והכל היה בהתחשבות עם דעת חותנו הק' זי"ע בלי לשנת כלום.

פעם נכנס א' אל רבינו זי"ע שבנו רצה לשלוח את בנו לת"ת שהמציא דרך חדש, אמר לו רבינו שלא יאמר כלום לבנו כיון שלא שאל אותי (אפי' שבנו היה דבוק מאוד לרבינו זי"ע ורצונו היה לעשות כרצונו רבינו זי"ע, אפי' לא אמר לשום אדם מה לעשות רק כשכא הוא עצמו לשאול ולשמוע דעתו בענין), אבל לגופו של ענין יש לדעת שאין משנים כלום מהדרך המסורה לנו מ'מאכט נישט נייע זאכן, (אין עושים דברים חדשים), והוסיף לגבי ללמוד פרשת השבוע עם התלמידים, שבתלמודי תורה בירושלים למדו על הסדר, ואכן כשהגיע לסקווירא רצה להנהיג שילמדו חומש על הסדר, וחותרו הרה"ק מסקווירא זי"ע התנגד לשנות, אבל אמר רבינו זי"ע שזה לא מקרי לשנות כיון שכך נהגו בירושלים, אבל להמציא דרך חדשה לגמרי כבר אסור.

[ויש לציין ממש"כ באמרות טהורות בפר' שופטים באריכות בענין זה, ובין הדברים כ' שעיקר הסיבה שלא למדו על הסדר הוא מצד מניעת הבנים מהגיור, אבל הוסיף שם שבלי כל הטעמים הללו עצם הדבר שכך היו נוהגים בכל הדורות שלפנינו ללמוד פרשת השבוע, הנה זה עצמו טעם מספיק שבבילנו כי בודאי אין אנו טובים וחכמים מהדורות הראשונים, מ'דארף נישט זיין קלוגער פון די מסורת", אבל עיי"ש בהג"ה שהביא הוראה שנתן ללמוד חומש על הסדר. * * *

א' מאנ"ש בארה"ק שאל את רבינו זי"ע אם מותר לשלוח למוסד מוצלח מאוד אבל מדברים שם בעברית, עשה לו רבינו זי"ע תנועה עם הידיים בפליאה: "במוסד שלומדים באנגלית היית שולח?". * * *

באמרות טהורות בפר' עקב מאריך רבינו זי"ע בעניני חינוך, ובין הדברים מביא מהרה"ג ר' חיים יודל יאקאבזאהן ז"ל, שחינוך אין הכוונה להעניש את הילד, שאם יענישנו, כשידוע שהמלמד אינו רואה וכבר סר הפחד של המלמד יחזור לסורו, אלא עיקר החינוך הוא שיחנך אותו עפ"י דרכו והבנתו בדברים רכים ולהסביר לו את

סימן א' ס"ג) ראוי לכל ירא שמים להיות מיצר ודואג על חורבן ביהמ"ק, הרי שמתחלה צריכין להיות ירא שמים... אז מ'איז נאך נישט אנגעקומען ביז אהער ווי קען מען גיין ווייטער. (ח"א עמו' רנ"ד) ד. מובא בשם הרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע (ע"י שפתי צדיק פר' עקב אות ל) באריכות על מה שאמרו רז"ל (מגילה ג, ב) "יגעתי

פנינים מבעלי הרולולא מלוקט ביהוק ספרי אמרות טהורות

כ"ג באדר - הרה"ק רבי חיים חייקא מאמדורא זי"ע א'

א. בתפארת שלמה (צו, דיבור א) מביא בדבריו על הרה"ק רבי חיים חייקא מאמדורא זי"ע שהיה עוסק בתעניות וסיגופים קשים משבת לשבת, והיה נייעור אלף לילות לעסוק בתורה, ואעפ"כ לא הרגיש בנפשו תיקון השלימות, עד שבא אל הרה"ק המגיד הגדול זי"ע אז תיכף נגמר תיקונו הראוי, כי עיקר תיקון הנפש תלוי בהתקשרות אל הצדיק. (ח"ג עמו' פ"א) ב. הרה"ק מקאמארא זי"ע מביא בהיכל הברכה פרשת כי תשא (ל, טז) ובנתיב מצוותיך (נתיב אמונה שבה ג) על הפסוק (ויקרא יג, מ) "ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא", ר"ל איש כי ימרט ראשו, שנשרו כל שערות ראשו מגודל פחד ה' ויראתו, כמו שאירע להרה"ק רבי חיים חייקל מהאמדורא זי"ע שנפלו כל שערות ראשו מרוב פחד ה' - כדאיתא במדרש (ש"ר כד, ד) שע"י פחד עצום יכולים ליפול כל שערות שבראש - הנה איש כזה, וודאי "טהור הוא", כי זו מדריגה גדולה עד מאוד. (ח"ג עמו' קע"ה)

כ"ג באדר - הרה"ק רבי יצחק מאיר מגור בעל החידושי הרי"ם זי"ע א'

א. הרה"ק השפת אמת זי"ע בילדותו, אחרי שנתייתם מאביו ל"ע, נתגדל אצל זקינו הרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע, פעם אחת בישלה זקירתו הרבנית ע"ה "בעבליך", והילד - השפת אמת - אמר שאינו אוהב מאכל זה ולא רצה לאוכלו, סיפרה זאת הרבנית לחידושי הרי"ם שהילד אינו רוצה לאכול "בעבליך" ואומר שאינו אוהב זאת, נענה החידושי הרי"ם זי"ע ואמר: "ער האט עס נישט ליב, וואס הייסט ער האט נישט ליב", (הוא אינו אוהב? מה זה הוא שאינו אוהב) מהיום והלאה שלשים יום רצופים יתנו לו לאכול רק "בעבליך", כדי שילמד שאין אוכלים "זייל מ'האט עס ליב" רק כדי שיהיה לו כח לעבודת השי"ת, זו היתה מדת הרחמנות של הרה"ק החידושי הרי"ם על נכדו היתום. (ח"ג עמו' קמ"ה)

ב. בספר שפתי צדיק מהרה"ק מפילץ זי"ע ראיתי (סוף ח"א), שכותב בצוואתו (צוואה ה) כי זקינו הרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע היה לומד עם נכדיו בספר שפתי קדושה לרבי חיים וויטאל זי"ע באמרו כי 'בספר זה נמצא עבור יהודים מקטן עד גדול, על כן תראו לחזור כמה פעמים ספר זה, וכן תלמדו ספר אורחות צדיקים לזכר המדות, ותחזרו עליו על כל פנים כל רבע שנה, הרי לנו שהרה"ק החידושי הרי"ם היה עוסק בעצמו בלימוד ספרי מוסר עם הילדים, "מען האט שטארק געלערנט מוסר". (ח"ה עמו' קע"ו)

ג. מתאמרא משם הרה"ק בעל חידושי הרי"ם זי"ע על מה דאיתא בשו"ע (או"ה

עס אדורך געטראכט און ער האט עס פארשטאנען, הרי אין זה מציאה כלל,

ומבאר הרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע, כי הנה דעת בני אדם בפשטות הוא, שהטעם שצריך להתייגע הרבה כדי להבין דברי תורה הוא מפני שהתורה היא חכמה עמוקה מאוד, על כן צריכין ליגעות את המוח היטב כדי לעמוד בהבנת חכמה זו, און אז ער וועט הארעווען ביגיעה רבה וועט ער פארשטיין מיט'ן שכל עומק סברת התורה, אמנם באמת זה טעות מיסודו, כי אף לאחר ידיעת האדם בתורה בכל כוחו, לעולם לא יוכל לבוא להבנת התורה בדרך הטבע, התורה גבוהה מאוד ועמוקה יותר מכל השגת השכל האנושי, הבנת התורה קומט בכלל גישט פונעם שכל, אלא כאשר האדם מתייגע הרבה בכל כוחו על התורה, בזכות זה מאירים לו מן השמים השגה והבנה בדברי תורה, ולזה שפיר נקרא מציאה, כי לאחר היגיעה גיבט מען איהם פון אויבן א מציאה אז ער איז זוכה משיג צו זיין תורה, [והסבר הדבר הוא, כי ע"י יגיעה שמתיש הכח הגופני והגשמי, נעשה ראוי ומוכשר לקבל מן השמים השגות בתורה]. (ח"ב עמוד קס"ד)

ה. ולא תתורו הוא מלשון ויתורו את ארץ כנען, "שפיאנירן", ועל זה נאמר ולא תתורו אחרי לבבכם - ע"ס איז דא א ווארט פון הרה"ק בעל חידושי הרי"ם זי"ע אז אפילו א מענטש פאלט אמאל אריין אין א נסיון אין פארשידענע ענינים, זאגט ער אז ער הייבט אן צו טראכטן... ער טראכט אהין ער טראכט אהער... על כן זאגט דער פסוק ולא תתורו - זאלסט גישט שפיאנירן, נאך דעם וואס ער פאלט דורך מיט די עינים זאל ער גישט שפיאנירן וואס און ווען, מען דארף גיין ווייטער, זיך מחזק זיין, וע"כ מי שבפתע פתאום ראה איזה ראייה חס ושלוש, טאר גישט נתפעל ווערן! והגם שבוודאי זה מזיק, אפילו ראייה בשוגג, אמנם לא יתפעל ממנה נאר מען דארף ווייטער גיין, דער עיקר איז לעמוד על המשמר, מען איז פעסט ביי זיך, ולא יחשוב ממה שעבר כי אם בזהירות על העתיד, דמאי דהוה הוה ולא יחשוב עוד מזה, נאר ווייטער געגאנגען יהיה מה שיהיה, וייל

אז מען מישט זיך אין בלאטע ווערט מען פארשמירט! (ח"ד עמוד צ')

כ"ה באדר א' - הרה"ק רבי גרשון מקיטוב זי"ע א

א. מובא בדגל מחנה אפרים (פר' בראשית ד"ה וירא אלקים) מעשה אחד ששלח הבעש"ט הק' מכתב לגיסו הרה"ק רבי גרשון מקיטוב זי"ע בארץ ישראל שראה אותו באיזה שבת בחוץ לארץ, והשיב הרה"ק רבי גרשון כי באותה שבת עשה גביר ברית מילה בחו"ל ושלח אחריו להיות המוהל,

[ויש להוסיף מה שציין רבינו זי"ע בשבחי הבעש"ט על עובדא זו שאמר ר' גרשון להבעש"ט שהברי"מ היה בעכו, ובעכו יש שני בתי כנסיות א' בחוץ לארץ וא' בארץ ישראל, והלכתי והתפללתי בליל שב"ק בבה"כ שבחו"ל, ואח"כ כאב לי לבי על דבר זה מפני מה לא התפללתי בארץ ישראל, ולמחר הלכתי והתפללתי בבה"כ שבא"י, ע"כ, וציין רבינו זי"ע ע"ז שהדבר מבואר בתוס' במסכת גיטין דף ב' ע"א (ד"ה ואשקלון) שעיר עכו חציו ארץ ישראל וחציו חוץ לארץ]. (ח"ב עמוד מ"ו, וח"א עמוד ד')

ב. בספה"ק מגן אברהם להרה"ק מטוריסק סי"ע (מאמרי פסח ד"ה שבכל הלילות) מביא מה דאיתא בתולדות יעקב יוסף שהרה"ק רבי גרשון מקיטוב זי"ע שלח אגרת להבעש"ט הק' זי"ע שראה בחלום שיש רופאים שמרפאים את החולים עם סמים מרורים ויש רופאים שמרפאים על ידי סמים ערבים ומתוקים, ואותן הרופאים המרפאים בסמים ערבים טובים יותר מאלו הרופאים המרפאים בסמים מרורים, שלח לו הבעש"ט הק' זי"ע פתרון חלמו, שיש צדיקים המרפאים תחלואי הנפש על ידי תעניתים וסיגופים שנמשלו לסמים מרורים, ולעומתם יש צדיקים מרפאים על ידי אכילה ושתייה, שיש להם גם בזה דרך לעבודת השי"ת, ודרך זו טובה יותר מהעבודה ע"י תעניתים. (ח"ד עמוד מ')

ג. איתא בעבודת ישראל (ד"ה וצוה) ששמע לומר כי הרה"ק רבי גרשון מקיטוב זי"ע אמר פעם להבעש"ט הק' זי"ע: כל זמן שאתה יכול לומר בתפילה

תיבת 'ברוך אתה' לפי רצונך, עדיין לא הגעת לכוונת התפילה, כי האדם צריך להיות בהתפשטות בעת התפילה עד שאינו יכול לחשוב מאומה. (ח"ג עמוד ר"ב) ד. בדברי משה (ד"ה ויאפו) עה"פ (שמות יב, לד-לט) "וישא העם את בצקו טרם יחמץ וגו' ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה", יש להבין מה היה הצורך לעשות הכל בחפזון כל כך, וכי לא היו יכולים להתחיל באפיית המצות כמה שעות קודם לכן, ומביא מה שאחז"ל (מכילתא כא ט, ה) מצוה הבאה לידיך אל תחמיצנה, ומבאר עפ"י מה ששמע מפי הבעש"ט הקדוש זי"ע שאמר "לאנשים כערכו" - כן הוא הלשון בדברי משה - שלא יתפללו במתינות אלא יראו להתפלל במהירות, כי היות שהם אנשים גדולים יש להם להיות זהיר מאוד שלא יתערבו פניות בתפלתם, ואם ישוהו בתפלתם יוכל להיות שהחיצונים יחפצו לינק מתפלתם ויגרמו להם פניות, לכן יתפללו במהירות,

ואמר הבעש"ט הק' משל על זה בשם גיסו הרה"ק רבי גרשון מקיטוב זי"ע לשני אנשים שהלכו ביער מסוכן, ובנוהג שבעולם שנוסעים שמה במהירות ובזריזות, כי אם יתמהמה הנוסע בדרכו יפלו עליו שודדים, והנה אחד מהם היה שיכור והתמהמה בדרכו ופצעו בו השודדים, והשני היה פיקח בדעה צלולה ותיכף זרזו עצמו ומיהר ונס להציל נפשו מהם, והשיכור לא ידע כלל ולא הרגיש מאומה מכל המתרחש עמו שהשודדים פצעו בו והכו אותו, וכשיצא שאלו אותו איך היה הדרך ביער, והשיב שהיה טוב מאוד ולא מציא בו שום דבר רע...

ומסיים בדברי משה שהנמשל מוכן, היינו שכמו כן הוא בתפלה, שיש אנשים שאף אם תפול במחשבתם זרות בעת תפלתם, אפ"ה יתפללו במתינות, ואינם שמים על לב שמחשבתם אינה אצל תפלתם, אמנם לא כן הצדיקים שהם מתפללים במהירות כדי שתהא מחשבתם על מקומו בתפלתם ולא יופרעו במחשבות זרות (עיי"ש בהמשך), א פלא'דיגע שטיק'ל באריכות צו דאווענען שנעל. (ח"ב עמוד צ')

פנינים על פרשת בי תשא (מלוקט מספרי אמרות טהורות)

ער זיי געקענט מעלה זיין. (עמוד שעה)

ב. 'ובלב כל חכם לב נתתי חכמה' (לא, ו), ואמרו רז"ל (עין ברכות נה, א) זהו שאמר הכתוב (דניאל ב, כא) "יהב חכמתא לחכימין", שאל הרה"ק מסאקאלאב צוק"ל את הרה"ק האמרי אמת זי"ע, א"כ מי נתן בהם החכמה הראשונה, והשיב דהנה כתיב "ראשית חכמה יראת ה'" (תהלים קיא, ט), וארז"ל (ברכות לג, ב) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, נמצא שהחכמה הראשונה שהיא היראה צריך האדם לקנות בעצמו, ואח"כ משלים הקב"ה את החכמה. (עמוד שפ"ג)

ירידה במדרגת הענוה שלך, "כי שחת עמך" ואי אפשר לך שתהיה פחות מהם - ואע"פ שעדיין לו ידע משה מכל הנעשה למטה, עכ"ז לא היה יכול להיות עוד בדרגת הענוה המקודם, ועל כן הלך משה ושיבר את הלוחות, כדי להשתתף אפס מה עם ישראל בהעבירה, ע"ד שאמרו רז"ל (שבת קה, ב) כל השובר כלי בחמתו כאילו עובד ע"ז, ועי"ז שוב אינו גדול מהם, ויכול לחזור לאיתנו להיות עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה, ולזה אמר לו הקב"ה "אשר שברת" (שמות לד, א) ודרשו רז"ל (שבת פז, א) "יישר כח ששברת", און אזוי האט

א. כ"ק מו"ח צוק"ל היה חוזר תמיד על דברי התשובות חן בפרשת בא (דיבור א) בשם הרה"ק המוכיח מפולנאי זי"ע עה"פ בפרשתינו "לך רד כי שחת עמך" (לב, ו), דהנה מעלת וגדולת משה רבינו ע"ה היה בזה שהיה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה (במדבר יב, א) אמנם על ידי מעשה העגל לא היה יכול עוד להיות עניו מכל אדם, כי אחרי שבני ישראל עשו מעשה זה בהכרח שמשוה רבינו הוא עתה גדול וטוב מהם, וממילא נפל משה ממדרגתו הגדולה בענין הענוה, וזהו שאמר לו השי"ת "לך ר"ד", רצ"ל בעל כרחך נעשה לך עתה